20. תצוה. ריצוי הסיטרא אחרא (שמות קפד/ב-קפה/א)

1. מדוע שעיר לעזאזל?

תא חזי: בא וראה, **ההוא שעיר, דמשדרין ישראל לעזאזל להההוא מדברא** אותו שעיר, שמשלחים ישראל לעזאזל למדבר, **בגין למיהב חולקא להההוא סטרא אחרא, לאתעסקא בהדיה** כדי לתת חלק לסטרא אחרא על מנת שיתעסק בו (ויעזוב את עם ישראל). **ואי תימא:** שמא תאמר: **תרין שעירין אמאי הכא, חד לה' וחד להההוא סטרא אחרא?** מדוע שני שעירים, אחד לה' ואחד לסטרא אחרא? **תינח ההוא שעיר דסטרא אחרא, לה' אמאי?** ניחא השעיר לסטרא אחרא, אבל אחד לה', מדוע? (למה לה' בזמן שמשלחים את השעיר לס"א?).

2. משל המלך והשוטר

אלא משל למה הדבר דומה? **מלכא דהוה ארגיז על בריה** למלך שכעס על בנו, **קרא לסנטירא ההוא דעביד דינא בבני נשא תדיר** קרא לשוטר המקיים תמיד את גזר הדין בבני אדם, **בגין דיזדמן למעבד דינא בבריה** כדי שיהיה מוכן לקיים את הדין בבנו. **ההוא סנטירא חדי** שמח אותו שוטר, **ועאל בבי מלכא למיכל תמן** ונכנס לארמון המלך לאכול שם (לפני גזר הדין). **כיון דאשגח ביה בריה,** כשבנו ראה אותו, **אמר:** "**ודאי לא עאל סנטירא דא בבי אבא אלא בגין דארגיז מלכא עלי**". "ודאי השוטר הזה אינו בא לכאן בבית אבי (אלא כדי להעניש אותי) כי כעס עלי המלך".

מה עבד? מה עשה? **אזל ואתפייס בהדיה** הלך והתפייס עמו (ביקש סליחה מאביו). **כיון דאתפייס בהדיה** מאחר והתפייס עמו, **פקיד מלכא למעבד סעודתא עלאה ליה ולבריה,** צווה המלך לערוך סעודה גדולה לו ולבנו, **ופקיד דלא ידע ביה ההוא סנטירא.** וצווה שהשוטר לא יעודכן (על הסעודה ועל הפיוס).

לבתר עאל ההוא סנטירא. מאוחר יותר, נכנס השוטר הזה.

אמר מלכא: אמר המלך: **השתא אי ינדע דא מסעודתא עלאה דאתקינית לי ולברי** עכשיו, אם יידע זה על הסעודה הגדולה שהכנתי לי ולבני, **יתערבב פתורא.** יתבלבל (יופרע) השולחן (תיגרם אי נעימות).

מה עבד? מה עשה? **קרא לממנא על סעודתא** קרא לממונה על הסעודה **אמר ליה:** ואמר לו: "**אתקין מדי ותשוי קמאי**". "הכן דבר (תבשיל) ושים לפני, **ותשוי קמיה דההוא סנטירא** ושים (גם) לפני השוטר הזה (מאותו תבשיל), **בגין דיחשיב דסעיד קמאי מדילי,** כדי שיחשוב (השוטר) שסעד לפני משלי (יחשוב שהזמנתי אותו)[1]. **ולא ינדע בההיא סעודתא יקירא דחדוה, דילי ודברי** ולא יידע על הסעודה החשובה של שמחה, שלי ושל בני. **ויטול ההוא חולקא ויזיל ליה** ייקח את חלקו וילך לו, **ויתפרש מחדוה דסעודתא דילן** כדי שיתרחק מהשמחה של סעודתנו.

ואי לאו דמלכא עביד הכי אם המלך לא היה עושה כך, **לא יתפרש ההוא סנטירא מבי מלכא.** השוטר לא היה פורש מבית המלך.

3. הנמשל

כך אמר קב"ה לישראל: אזמינו תרין שעירין, הזמינו שני שעירים, **חד לי וחד להההוא דלטורא** אחד לי ואחד למקטרג **בגין דיחשיב דמסעודתא דילי קאכיל** כדי שיחשוב שהוא אוכל מסעודתי. **ולא ינדע בסעודתא דחדוה אחרא דילן** ולא יידע מסעודת השמחה האחרת שלנו. **ויסב ההוא חולקא ויזיל לארחיה ויתפרש מביתי.** ייקח את החלק ההוא, וילך לדרכו ויתרחק מביתי[2].

---

[1] משנה יומא ו, א: שני שעירי יום הכיפורים מצותן שיהיו שוין במראה, ובקומה, ובדמים ובלקיחתן כאחד.

[2] כך יעקב אבינו, כששלח מנחה לעשיו כדי שיעזוב אותו (בראי לב 14) למרות ביטחונו בה'. כך אסתר המלכה, כשהזמינה את המן כדי לבטל את מזימותיו. ללמדנו שאפילו צדיק כמו איוב, תָּם וְיָשָׁר וְירֵא אֱלֹהִים וְסָר מֵרָע, אינו חסין בפני השטן.

- רש"י על במדבר כט 18: פָּרֵי החג שבעים, הם כנגד שבעים אומות עו"ג שמתמעטים והולכים, סימן כליה להם, ובימי המקדש היו מגינין עליהם מן היסורין.